

Hieronim Jarosz Derdowski (1852 - 1902r.) był znakomitym poetą i pisarzem kaszubskim. To właśnie on jest autorem szeroko znanych kaszubskich powiedzeń: „Ni ma Kaszub bez Pòlonii, a bez Kaszub Pòlszczi” oraz „Nigdë do zgùbë nie przindą Kaszubë”.

Swoje dzieła tworzył pod koniec XIX w. Najbardziej znanym i ważnym dla regionalizmu kaszubskiego utworem jest właśnie poemat „Ò Panu Czôrlińszcim, co do Pùcka pò sécë jachôł”.

Obok możesz przeczytać fragment tytułowego poematu, który jest humorystyczną opowieścią o przygodach Pana Czôrlińszcégò. Przytrafiły mu się one w trakcie jego wędrówki z Chmielna do Pucka po sieci rybackie.

Znajdują się tam wymienione przez autora dwie miejscowości położone na Nordzie, które w drodze po sieci do Pucka odwiedził Czôrlińszci. Znajdź je i wpisz w przygotowane na odwrocie miejsce.

“Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Źródła: Kowalski J., Z mapą w ręku. „Remus” dobł na „Czôrlińscim”. [w:] „Pomerania” nr 5 z 1991 r., s. 27-29.
Derdowski H. J., Ó panu Czôrlińszcim, co do Pùcka pò sécë jachôł, oprac. J. Samp, J. Treder, E. Gołębek, Biblioteka Pisarzy Kaszubskich, t. 2, Instytut Kaszubski, Gdańsk
Derdowski Jarosz, Ó panu Czôrlińszcim, co do Pùcka pò sécë jachôł. Toruń, 1880 – scan pierwszego wydania – www.polona.pl
Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, www.dir.icm.edu.pl/pl
Zdjęcie H. Derdowskiego – www.wikipedia.org, nn- Poznaj Swoj Kraj 5/87, domena publiczna
Mapa Nadmorski Park Krajobrazowy – Eko-Kapio, Kartuzy 2019.

Koordinacja i korekta treści:
Stowarzyszenie Północnokasubka Lokalna Grupa Rybacka,
Stowarzyszenie Północnokasubka Lokalna Grupa Rybacka,
84-120 Władysławowo, ul. Portowa 15, tel: 722 224 585, e-mail: biuro@pgr.pl,
www.facebook/MERK-Centrum-Promocji-Edukacji

Eko-Kapio, 83-300 Kartuzy, tel. 502 052 556,
Os. XX-lecia II RP 11/1, e-mail: artur.sikorski@op.pl,
www.ekokapio.pl, www.facebook/Wydawnictwo-Eko-Kapio

Opracowanie kartograficzne i graficzne:
Eko-Kapio Artur Sikorski z wykorzystaniem scenariusza zajęć dydaktycznych opracowanego przez Dorotę Madalińską, uzupełnionego metodycznie przez Renatę Mistrz.

MERK – WŁADYSŁAWOWO 2020
ISBN - 978-83-960048-0-2

Wanoga pò Nordze szlachamë Pana Czôrlińszcégò. Derdowszczi najim prowadnikã.

Czyli, gdzie ten Czôrlińszci poszedł i co widział po drodze?

Na podstawie poematu Hieronima J. Derdowskiego pt. „Ò Panu Czôrlińszcim, co do Pùcka pò sécë jachôł”

Bò mëslelë, że to fana¹⁷⁷, a to bëła skóra.
Zawiesëlë so nã zdobëcz na sosnowim dragù,
Zabãbnilë i òdeszlë w żółniersczim òrdnagù.

Szlachcëc dobrze wszëtkò widzòł bez òtwarcé jamë,
Co robilë z jegò skórã òne głupé chamë.
Chcòł wëskòczëc z lësy schòwë, strzepac jim kask grzbietë,
Doch sã bójòł, bë nie wzälë jegò na bagnëtë.
Ale wnet so chãc zemszczeniò wëbil z swòji głowë,
Skòrno ùzdrzòł, jaczi gniadi w kùncu dosygl słowë,
Że co w żëcu jegò marné òzdòbiało cało,
Terò sobie jak chòrądzew pësznie pòwiëwało.
– Maszerujta sobie z Bògã, mãżni – rzekł – ricerze!
Ti chòrągwi wama wiãcy Francuz nie òdbierze!
Òna kùle i pałasze òdeprze z pògardã,
Bò kaszubsczé kònie mają skórã srodze twardã.

Czej ju wòjskò ùszło dalek za górë, parowë,
Tej Czôrlińszci sã wëgrzebòł se swi lësy schòwë.
Z piòskù łachë so òtrzepòł i zwòlónë włosë,
A tej dali ruszył w drogã bez nadmòrszczë wrzosë.

Pòwrót do swiãti pòlszczi zemi i gòscëna ù òrganistów w Żôrnòwcu

Dzëń sã kùnczył i witała szarò ju gòdzëna,
Czej zmãczony z dludzi rëzë wszedł do Wierzchùcëna.
Chòc ta wies je prusòkòwa wierã ze dwa wieczy,
Do dzys jednak w ni mieszkają pòlszczi katolëczy.
Rëbòk widzac sã ù swòjèch, Bògù pòdzãkòwòł,
Klãkł na swiãti pòlszczi zemi i jã pòcałowòł,
Jesz sã napił z pòlszczi strudzi czësti pòlszczi wòdë,
A tej pòsedł przenocowac do pòlszczi gòspòdë.

¹⁷⁷ fana – chòrądzew, propòr.

Z rena dali szedł Czôrlińszci ùjeżdżonym torã,
Pò łączëskach¹⁷⁸ nad długawim Żôrnòwsczim Jezorã.
W lewã dunë¹⁷⁹ biòlogòrszczë òswiëcałë zorze,
A za nima sënym òkã wëzërało mòrze.
Na jezerze w prawã kãpa z lodów wëglãdała,
A dokòła wszãdë wòda zmarzłò jesz stojãła.
Wiãc pòcészòł sã, że wszëtkò nie je jesz straconé,
Bë le zëma bëła długò, sécë le kùpioné.

Pòsedł wreszce do Żôrnòwca, gdzie miòł znajomégò
Tamtészëgò òrganistã, pana zamòznégò,
Òni òbaj pòchòdzëlë z jedny parafiji
I w młòdoscë służywalë do mszi w kòmpaniji.
Òrganista miòł mieszkanië w cëstersczim klòsztorze,
Nië jak jaczi gbùrek w dole, le jak gròf na górze.
Klòsztór dzysò ju wëglãdò jak czej zómkòwisczë,
Wspòminając¹⁸⁰ dównã swietnosc swã rujinã jiszcze¹⁸¹.
Tam, gdzie piérwi òpòt swòje szëptòł brewijòrze,
Dzysò glosno grzebiëniastë gludają gùlòrze.
Ale kòscòł, chòc bez wiezi, stoi jesz wspaniały,
I spòglãdò w kròj dokòła jak czej król zsëwiały.

Pòn bakalòrz sedzòł prawie przë òczenkù w szczice
I teskliwie stąd w dalekã wzëròł òkòlicã;
Mëslòł sobie: Mòze wiozã gdzie tam cało czije,
Czejbë chcòł le bëc bògati, spiëwòłbëm wilije.
Czej przed fòrtã swëgò drucha z młòdëch lat òbòczil,
Ledwie z òkna òd redoscë na wies nie wëskòczil.
W pòrã kroków je na dole, chòc bëł tãdzi w brzuchù,
I na szëjã jemù pòdò: – Jakze mòsz sã, druchù?
I sã zarò zaczinają kùszac na dwie stronë,
Jaz dëcht czësto òbaj gãbë mielë ùslënioné.

¹⁷⁸ Derd.: po łączeskach, w znac.: pò łakach.

¹⁷⁹ Derd.: dyne – wëdmë.

¹⁸⁰ Derda: wspomnijac. Jiny pòpròwiają na: wspominiac.

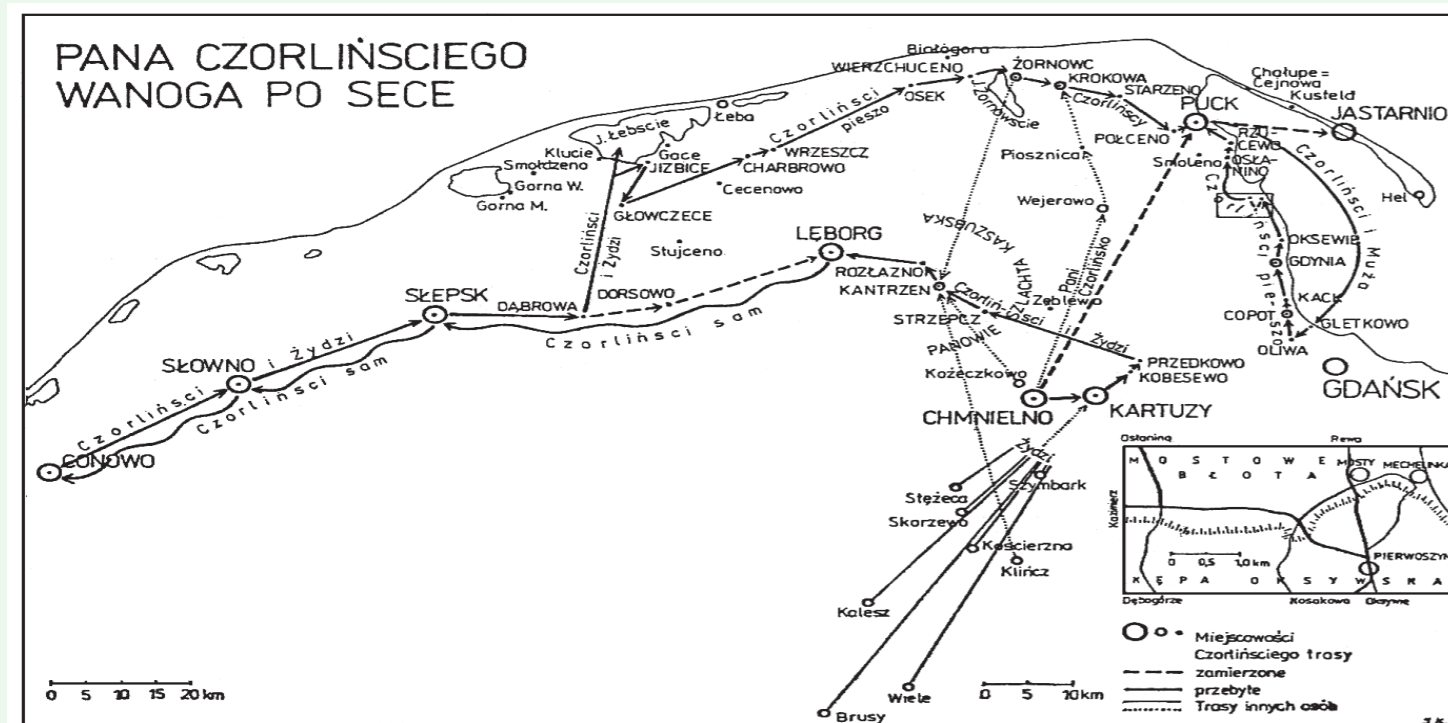
¹⁸¹ jiszcze – jesz

Korzystając z książki Derdowskiego (poniżej wypisaliśmy Ci właściwe strony poematu) spróbuj odnaleźć w niej jak najwięcej pozostałych miejscowości/obszarów z terenu Nordy, do których trafił Czôrlińszci.

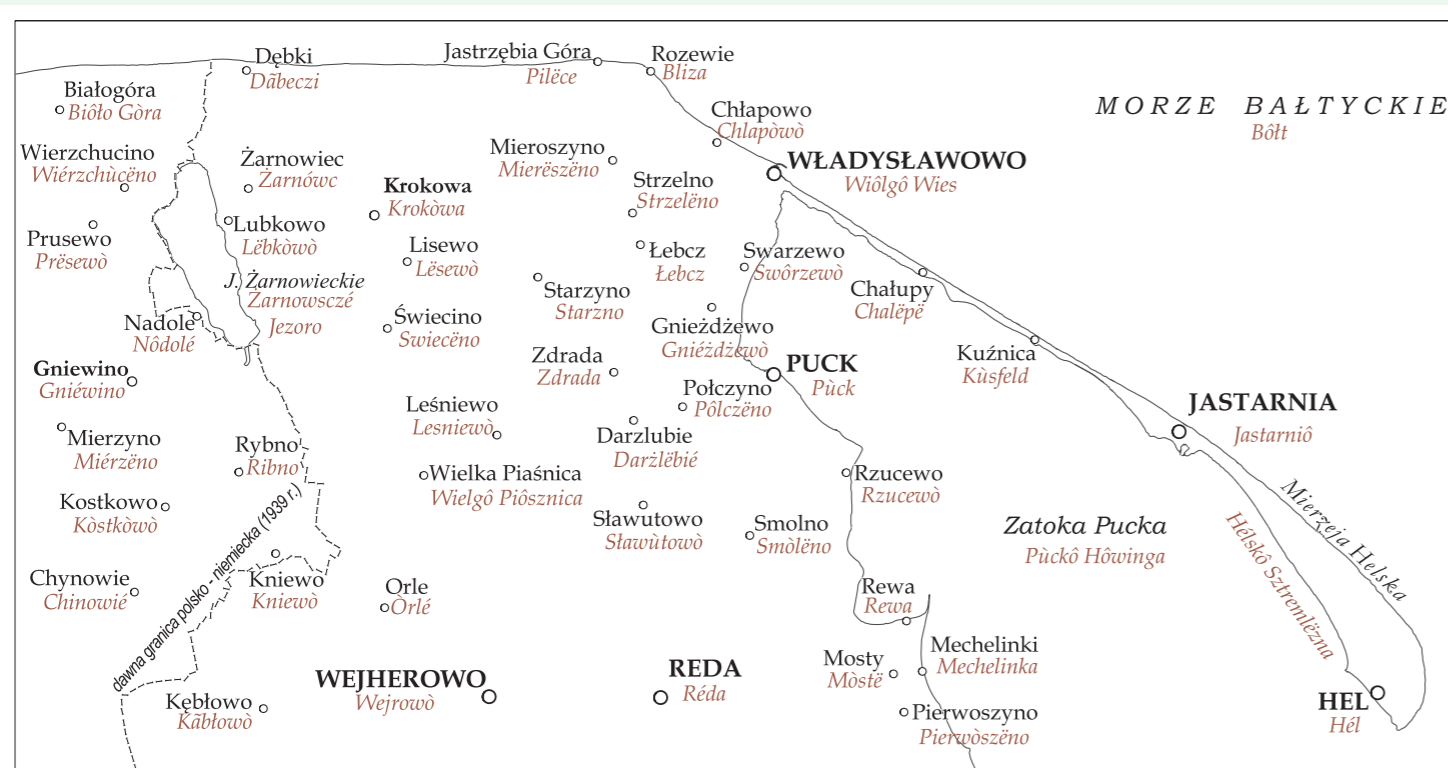
s. 295-312; s. 312; s. 313; s. 324-327; s. 337;

Miejscowości/obszary z terenu Nordy odwiedzone przez Czôrlińszcégò:

Na przedstawionych mapach zaznacz znalezione przez siebie miejscowości/obszary.

Mapa wędrówek Czôrlińszcégò wg Janusza Kowalskiego (pisownia oryginalna).

Współczesna mapa terenu Nordy.

Pamiętaj, że w czasie przygód Pana Czôrlińszcégò Polska znajdowała się pod zaborami. Teren Nordy znajdował się pod zaborem .....
Po Zaślubinach Polski z Morzem (rok .....) prawie wszystkie miejscowości Nordy opisane w poemacie znalazły się w Polsce. Jedynie ..... i ..... pozostały poza jej granicami.

Spójrz na zdjęcia przedstawiające różne istniejące obiekty w wybranych miejscowościach Nordy odwiedzone przez Pana Czôrlińszcégò. Odgadnij, w których miejscowościach się znajdują i co przedstawiają. Zaznacz te miejscowości na mapie. Przy każdym zdjęciu zaznacz „TAK” – jeśli Pan Czôrlińszczi mógł je widzieć naocznie, lub też „NIE” – jeśli powstały one w czasach późniejszych:

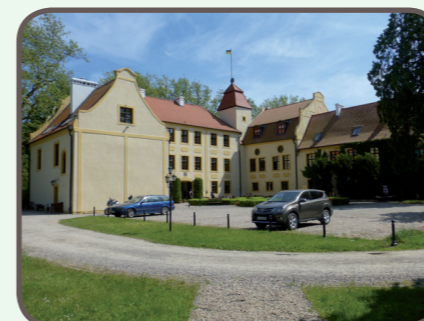
.....TAK/NIE

.....TAK/NIE

.....TAK/NIE

.....TAK/NIE

.....TAK/NIE

.....TAK/NIE

.....TAK/NIE

.....TAK/NIE

.....TAK/NIE

Planując wycieczkę śladami Pana Czôrlińszcégò opisz krótko jedną z miejscowości, które odwiedził podczas swojej wędrówki. Jak wyglądała kiedyś? Jak wygląda obecnie?

.....

.....

.....